

ВІДГУК

на дисертаційну роботу Литвинця Антона Івановича

«Спортивна діяльність християнських організацій», поданої на здобуття наукового ступеня кандидата наук з фізичного виховання та спорту зі спеціальності 24.00.01 – «Олімпійський і професійний спорт»

1. Актуальність обраної теми

Проблема залучення населення до організованих фізкультурно-спортивних занять викликає інтерес не тільки в Україні, а й в усьому світі. Одним із шляхів її розв'язання є пошук дієвих інструментів розповсюдження цінностей спорту через соціальні інституції. Релігійні течії і конфесії, не зважаючи на певну консервативність, є достатньо організованими групами людей, що полегшує завдання залучення їх членів до спортивної діяльності. Водночас спортивний рух у релігійних громадах, зокрема християнських, розвинений в основному за кордоном і для нашої країни було б досить корисним вивчення його особливостей та шляхів розповсюдження.

Літературні дані свідчать, що різні аспекти спортивної діяльності християнських організацій представлені у працях вітчизняних і закордонних науковців: місце ігор релігійної приналежності в системі міжнародного спорту й олімпійського руху розкрито у роботах Ю. Г. Коджаспірова (2000), В. М. Платонова (2002), П. В. Зайдового (2005–2006), Н. Г. Долбишевої (2017); історичні аспекти становлення християнських спортивних організацій висвітлено Л. Куном (1982), І. А. Алексеєвою (2006), Z. Dziubiński (2007); співпрацю християнських спортивних організацій з громадськими та державними ланками управління спортом в Україні М. С. Герциком (2000), Ю. В. Петришиним (2003), Я. В. Тимчаком (2015). Аналіз цих публікацій дозволив автору визначити суперечність між наявним позитивним досвідом практики спортивної діяльності християнських організацій у світі й незадовільним станом їх розвитку в Україні.

Необхідність розв'язання зазначеної суперечності зумовлює актуальність наукового дослідження та дозволяє сформулювати його проблему, яка полягає у необхідності узагальнення та систематизації відомостей про структуру, зміст, особливості спортивної діяльності християнських організацій та їх значення для розвитку спорту у світі, та тему дисертаційної роботи.

2. Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, які сформульовані у дисертації

Основні наукові положення, методичні підходи, висновки і рекомендації дисертації А.Литвинця достатньою мірою обґрунтовані, базуються на аналізі фундаментальних праць відомих вітчизняних і зарубіжних вчених. Автором логічно сформульовано структурні компоненти: мету, завдання, об'єкт і предмет дослідження, які відповідають темі дисертації.

Варто відзначити системний підхід до визначення дисертантом базових положень в діяльності християнських спортивних організацій та їх значення для розвитку спорту у світі, що в результаті дало змогу глибше розкрити проблему дисертаційного дослідження. Разом із висновками і практичними рекомендаціями всі компоненти складають логічно побудовану і композиційно завершену структуру наукової роботи. Комплексне застосування методів (аналіз й узагальнення науково-методичної літератури, історичні, соціологічні методи тощо) є адекватним і відповідає проблематиці дослідження та сучасним вимогам до дисертацій на здобуття наукового ступеня кандидата наук з фізичного виховання та спорту зі спеціальності 24.00.01 – «Олімпійський і професійний спорт».

Дисертаційна робота складається з анотацій, вступу, п'яти розділів, бібліографічного списку, додатків. Роботу викладено на 280 сторінках, з них 210 – основного тексту. Результати дослідження представлено у 17 таблицях та 21 рисунку. Список використаної літератури становить 387 джерел, з них 171 – іноземні.

У **вступі** автором обґрунтовано актуальність обраної теми, сформульовано структурні компоненти дослідження (об'єкт, предмет, мету, завдання, наукову новизну, практичну значущість), охарактеризовано особистий внесок здобувача, відображено апробацію матеріалів дисертації на міжнародних та всеукраїнських наукових конференціях.

У першому розділі - **«Спорт у діяльності релігійних організацій»**, відображено результати аналізу літературних джерел, на основі якого: узагальнено теоретичні положення, що пояснюють сутність спортивної діяльності релігійних, зокрема християнських спортивних організацій, та обґрунтовано актуальність дослідження, висвітлено передумови започаткування спортивної діяльності інституціями християнської церкви, встановлено, що релігійні спортивні організації як частина міжнародного спортивного руху розвиваються за певними особливостями, а їхня специфіка визначається релігійною приналежністю.

У другому розділі дисертації - **«Методи та організація дослідження»** представлені використані у роботі методи досліджень, обґрунтована доцільність їх застосування, описана організація та надана характеристика етапів дослідження.

У третьому розділі **«Організаційні та ідейно-нормативні основи функціонування християнських спортивних організацій»** автором вказано християнські спортивні організації різної конфесійної приналежності, що діють на різних рівнях, зокрема спортивні організації протестантської, католицької та православної церкви.

За даними аналізу встановлено, що в межах християнських конфесій (за винятком православних спортивних організацій) наявні певні взаємозв'язки та координація діяльності. Характерною рисою є функціонування однієї міжнародної організації, яка об'єднує більшість католицьких чи протестантських спортивних організацій в одну структуру для здійснення спортивної діяльності. Так, неофіційним керівним органом, який об'єднує протестантські спортивні організації, є Міжнародна спортивна коаліція, а

католицькі організації – Міжнародна католицька федерація фізичного виховання і спорту.

Крім того, матеріали розділу містять ідейно-нормативні засади спортивної діяльності християн, які сформувалися на основі християнського погляду на ідеал гармонійно розвинутої людини. Відштовхнувшись від символу тринітарності (Бог – Отець, Бог – Син, Бог – Дух Святий,) він постає у єдності ключових його сторін: духу, тіла й розуму.

У четвертому розділі **«Вплив християнських спортивних організацій на формування і популяризацію спорту у світі»** наведено результати, які узагальнюють дані про вплив діячів та організацій християнської церкви на становлення і розвиток міжнародного спортивного та олімпійського рухів, а також дані про спортивну діяльність християнських організацій в Україні, включно з обґрунтуванням теоретичної моделі взаємодії інституцій християнських спортивних організацій з державними і громадськими органами управління спортом.

Автором встановлено, що вплив християнських спортивних організацій та діячів християнської церкви на розвиток фізичного виховання і спорту був суттєвим як на теоретичному, так і практичному рівнях. Так, представники християнської церкви, з-посеред яких Томас Арнольд і Чарльз Кінгслі, завдяки розробленню концепції християнського ідеалу, здійснили вагомий внесок у англійську спортивно-ігрову систему фізичного виховання Нового Часу і, як наслідок – у формування ідейно-теоретичних засад сучасного спорту.

Водночас у розділі представлено й обґрунтовано теоретичну модель взаємодії християнських спортивних організацій з державними і громадськими органами управління спортом в Україні на двох ключових рівнях: базові засади функціонування та управлінська структура.

У п'ятому розділі **«Аналіз і узагальнення результатів дослідження»** проведено узагальнення експериментальних даних та теоретичного аналізу, розкрита практична і теоретична значущість проведеної роботи. В процесі дисертаційного дослідження були отримані три групи даних: результати, які

підтверджують існуючі дані, доповнюють та є абсолютно новими.

Результати автора уточнюють і доповнюють існуючі розробки: Л. Куна (1982), О. М. Вацеби (2004), М. Muukkonen (2006), Z. Dziubiński (2006), П. В. Зайдового (2005–2006) про вплив християнських спортивних організацій на розвиток і поширення спорту у світі; Т. Ladd (1999), R. A. Mann (2010), Я. В. Тимчака (2012), N. J. Watson, (2014), Ю. Л. Савонік (2014-2015) про внесок діячів християнських спортивних організацій у формування ідейних засад сучасного спорту та олімпійського руху.

3. Достовірність результатів дослідження та їх новизна

Наукові положення, основні результати і висновки дисертаційної роботи А.І.Литвинця відзначаються науковою новизною, достовірністю та обґрунтованістю. Мета дослідження була досягнута шляхом поетапного розв'язання його завдань, а статистичне опрацювання отриманих результатів підтверджено узагальнюючими таблицями або графіками.

До результатів, які отримані автором вперше, відносяться: узагальнення даних про особливості формування й сучасний стан функціонування християнських спортивних організацій за конфесійною приналежністю та встановлення ієрархічних рівнів їх функціонування у світі та Україні; виявлення та систематизація ідейно-нормативних засад функціонування християнських спортивних організацій; встановлення особливостей організації спортивних змагань християнськими організаціями та з'ясування взаємозв'язків і взаємовпливів християнських і світських організацій у межах міжнародного спортивного руху; обґрунтування теоретичної моделі взаємодії християнських спортивних організацій з державними і громадськими органами управління спортом в Україні.

Практична значущість проаналізованого нами дисертаційного дослідження полягає у можливості використання його результатів для підготовки узагальнювальних праць з історії міжнародного спортивного руху, розроблення

посібників, лекційних і спеціальних курсів у навчальних закладах фізкультурного профілю та християнських закладах освіти.

Матеріали дисертаційної роботи А.Литвинця рекомендовані для використання в освітньому процесі у межах викладання навчальних дисциплін “Історія фізичної культури”, “Олімпійська освіта”, “Світоглядні засади тіловиховання” Львівського державного університету фізичної культури, а також у теоретичних курсах Молодіжного навчального центру ім. Святого Івана Боско м. Львова. Впровадження підтверджено відповідними актами.

4. Повнота викладу результатів досліджень в опублікованих працях і їх відповідність вимогам Міністерства освіти і науки України

Основні результати дисертаційного дослідження було опубліковано у 20 публікаціях, з яких 12 статей у фахових виданнях України, 10 з них включено до міжнародних наукометричних баз, 8 праць апробаційного характеру.

Автореферат і публікації автора повністю відображають зміст дисертаційного дослідження, що надає підстави вважати роботу такою, що відповідає вимогам Міністерства освіти і науки України до дисертацій на здобуття наукового ступеня кандидата наук.

Принципових зауважень щодо змісту та оформлення дисертації немає. До неприципових і скоріше рекомендованих зауважень відноситься наступне:

1. У процесі опису етапів проведення дослідження слід було б конкретизувати їх хронологічні межі із точністю до місяців.

2. Кілька публікацій, що входять до списку наукових праць, опублікованих автором (№№ 13; 15; 18-20), містять результати, які прямо не стосуються предмету дослідження (у них висвітлено спортивну діяльність іудейських та мусульманських, а не християнських організацій).

3. Автором не проаналізовано праці таких зарубіжних авторів як L. Barnett (2010) та J. Greve (2014), які з філософської точки зору вивчали

проблему взаємозв'язку християнської релігії зі спортивною та рекреаційною діяльністю.

4. Теоретична модель взаємодії християнських спортивних організацій з державними і громадськими органами управління спортом в Україні, обґрунтована автором, є досить абстрактною, не зрозумілі конкретні алгоритми дій кожної з управлінських організацій.

5. Для більш логічного викладення шляхів розв'язання завдань роботи висновки №№ 1 та 2 слід об'єднати оскільки у них йдеться про розв'язання одного завдання.

6. У роботі подекуди присутні граматичні та пунктуаційні помилки.

5. Загальний висновок

Дисертаційна робота Литвинця Антона Івановича «Спортивна діяльність християнських організацій» є самостійною закінченою науково-дослідною роботою кваліфікаційного характеру, що відповідає вимогам пункту 11 «Порядку присудження наукових ступенів», який затверджено Постановою Кабінету Міністрів України від 24.07.2013 р. № 567 (з урахуванням змін згідно Постанови Кабінету Міністрів України від 19.08.2015 р. за № 656), а також профілю спеціалізованої вченої ради і паспорту спеціальності 24.00.01 – «Олімпійський і професійний спорт», а дисертант заслуговує на присудження наукового ступеня кандидата наук з фізичного виховання та спорту.

Офіційний опонент

завідувач кафедри теорії та методики фізичної культури Сумського державного педагогічного університету імені А.С.Макаренка,
доктор наук з фізичного виховання та спорту, професор

О. А. Томенко

